

BRAHMS: II. SZIMFÓNIA D-dúr, op. 73.

I. Allegro non troppo. II. Adagio non troppo.
III. Allegretto grazioso (Quasi Andantino). IV. Allegro con spirito.

Johannes Brahms (1833-1897) az önmagával szembeni igényesség, az alkotói felelősségtudat utolérhetetlen példajaként közel húsz évig dolgozott első szimfóniáján, melyet végül 1876-ban mutattak be. Ezzel megtört a jég: a második szimfónia megírásához már alig néhány hónapra volt szüksége. Zenetudósok hívták fel a figyelmet a párhuzamra, amely Beethoven V. és VI., illetve Brahms I. és II. szimfóniája között fennáll: mindkét mesternél a c-moll hangnemű, súlyos drámai mondanivalót hordozó mű után rövid idő alatt készült el a következő, amely derűsen hirdeti a természet szépségét, az élet örömét.

Brahms 1877 nyarán Ausztriában, a Wörthi tó partján fekvő festői üdülőhelyen, Pörschach-ban vetette papírra az új művet, amelyet ugyanabban az évben, december 30-án mutattak be a Bécsi Filharmonikusok, Richter János vezényletével, óriási sikerrel.

„*Ami itt élénk tárul, az mosolygó élet, boldog, hömpölygő áradás és virágzás*” — írja róla egyik elemzője, La Mara. Nem véletlenül, sokan Beethovenre utalva „pasztorál-szimfóniának” nevezik a művet.

Már az első tételre ez az áradás jellemző: a klasszikus szonátaforma szabályainak megfelelő főtéma-melléktéma szerkezetben nem kevesebb, mint hat, egyéni arcú zenei gondolat tör elő, és folytonos gomolygó mozgással sodorja egymást, úgy, hogy hol egyik, hol másik tűnik fel a hömpölygő folyam felszínén. A tétel legelején a kürtök mutatják be a főtemát, az a hangszercsoport, amely hagyományosan a természetábrázolás eszköze. A mély vonósokon felhangzó melléktéma a meghatottan örvendező emberi lélek képe, amely hol játékos, hol férfiasan energikus kísérszólamokat hív elő — mindez olyan öntörvényű természetességgel történik, mintha a zenét nem is kellett volna megírni: magától jött létre, mint egy természeti jelenség.

A második, lassú tétel a gordonkák mély érzelmeket kifejező, vágyódó dallamával indul, amolyan végtelen dallammal, melyet a hegedűk folytatnak, majd a kürt vezetésével a fúvósok válaszolnak rá. Az egész tételre a vég nélküli, parttalan folyamat jellemző: az eltolt ritmusú kísérő szólamok gondoskodnak arról, hogy a hallgató ne érezzen metrumot, nincsenek ütemek, periódikusan ismétlődő hangsúlyos helyek, csak az érzelmek, melyek a gyengédségtől a viharos szenvedélyig végigjárják az emberi lélek egész színskáláját.

A harmadik tétel jókedvű, tréfás, táncos karakterű scherzo, két trióval (középrésszel), melyeknek nemcsak témája, hanem ritmusa is erősen különbözik a főrésztől — noha az első trió felismerhetően annak variánsa — és egymástól: az első trió kecses, könnyed zenéje mintha tündérek, a másodiké viszont súlyoslábú férfiak ugrós tánca lenne.

A negyedik tétel a vonóskar halkan, fojtott hangon előadott, folyondár-szerűen tekergő témájával kezdődik: akár erdő sűrűjében láthatatlanul surranó patak. Az egész zenekar váratlan forte belépésével hirtelen kivilágosodik a kép és ettől kezdve a fékezhetetlen örömmámor zenéjét halljuk. A szinkópás ritmusú második téma ünnepélyes fénnel vonja be a boldog ujjongást.